

ТРИДЕНЬК - REVUE HEBDOMADAIRE - UKRAÏNIENNE - TRIDEN'

Число 43 (401) рік вид. ІХ. 26 листопада 1933 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 26 листопада 1933 року

Такі установи загально-національного характеру, як Українська Бібліотека імени Симона Петлюри в Парижі, як Музей Визвольної Боротьби України в Празі, сотворені ініціативою, енергією і власними силами української еміграції, являються не тільки достойними і гідними пам'ятниками її життя й діяльності, а мають безперечно і вагу для майбутнього, громадячи і зберігаючи для наступних поколінь, для науки культурний доробок нашої доби, матеріали для її історії.

Велику і пожиточну працю ваги загально-національної зробив уже дотеперішньою своєю діяльністю Музей Визвольної Боротьби України в Празі, зібравши багатий матеріал для історії нашої доби, історії визвольних змагань України, збройної боротьби її за самостійність та власну державність.

Для нормального існування Музею, для дальшого розвитку його необхідне спеціально влаштоване помешкання, свій власний будинок, бо лише тоді можливо буде як слід повести діло далі — не тільки зібрати максимальну кількість пам'яток, що з різного боку освітлюють нашу епоху, але й впорядкувати їх належно, зробити їх доступними для користування вченим і зберегти відповідним способом для наших спадкоємців, для української науки.

Збудувати собі власний будинок — завдання не легке, особливо в умовах еміграційного життя, і за часів економічної кризи. Хочі не легке, проте здійснимо, коли взятися за його розв'язання спільними силами, коли в допомозі стануть усі українці, на рідних землях і на чужині суці.

Сьогодні наводимо ми заклик Управи Музею Визвольної Боротьби України — «Збудуймо Український Дім в Празі». Привертаємо до нього увагу наших читачів.

Це є справа загально національна. І ми певні, що кожен громадянин, свідомий свого обов'язку перед рідним краєм та його минулим і його майбутнім, складе на це діло великої ваги всенациональної своєю цеглину.

Проблема виховання молоді

Проблема виховання молоді є проблемою існування даної нації. Коли давніше цей обов'язок спадав виключно на батьків, то тепер, коли йде велитенське змагання двох світоглядів, коли йде боротьба за опановання мас, а в першу чергу за опановання душі дитини, — справою виховання молоді повинно зайнятися, а принаймні зацікавитися, ціла суспільність. Майже всі народи зрозуміли вагу цього питання і поставили його на першому місці. Кожний народ здає собі справу, що коли хоче забезпечити собі майбутнє і бути спокійним за свою долю, то мусить зайнятися вихованням молодого передшкільного до-росту. Майже всі народи, державні і недержавні, тримають руку на живчику суспільного виховання, формують змалечку світогляд дитини, озброюють її новою духовою зброєю, гартують її характер, щоб був він odporний на всякі заламання, а найголовніше зберігають молодий організм од безхребетности.

Московсько-большевицький уряд зрозумів, що коли хоче панувати і розбудувати ідею третьої імперії, мусить опанувати душею молодого покоління і виховати його фанатично послухним і вірним своїм ідеям. І треба признати, що це почасти вдається. Школи і організації імпульсивно працюють, аби сформувати діточий світогляд таким, який їм потрібний. На цім полягає ціла трагедія українського народу. Наш молодий дорост, що ледве пам'ятає відродження української держави, не одержав в родині міцного оформлення національного світогляду і тому легко підпав під вплив «нової ідеї» і зробився послухним знаряддям московських володарів. Треба усвідомити собі, що переважна частина українського молодого доросту, зорганізована в «піонерах» — це вже елемент для української ідеї, коли і не пропащий, то страшенно скалічений, і треба великих зусиль, щоб виправити це духове каліцтво. Коли ми, українська еміграція, не маємо жадного впливу на виховання молоді там на батьківщині, то принаймні тут на еміграції, ми мусимо присвятити головну увагу вихованню молодого покоління. Коли ми говоримо про безсмертність нашої ідеї, то мусимо пам'ятати, що тільки тоді вона буде безсмертною, коли ми виховаємо молоде покоління, втілимо йому цю ідею і полишимо йому заповіт боротьби за волю батьківщини. Коли-ж ми не виконаємо

цього, то ідея перестане бути безсмертною, бо вмре разом з нами. Створювати собі рожевий оптимізм і спокійно чекати чуда, що перенесе нас на Україну, це — свідомий злочин. Ми повинні завжди бути приготовані, щоб дванадцята година не застала нас з «порожніми світильниками». І ці світильники, повні огня кохання до батьківщини та помсти до ворогів, ми повинні передати нашому молодому поколінню. Коли старше громадянство оминає це питання, оправдуючися тим, що має ширше поле праці і... вищу політику, або лишає це питання родичам, то таке ставлення говорить про короткозорість і шкідливий егоїзм. А журитися є чого. Молоде покоління, що прийшло на еміграцію немовлятами, або народилося вже тут, живе серед чужого оточення і наражено на денационалізацію. Не забуваймо, що значна частина нашої еміграції одружилася з чужинками і ці чужинки впровадили в родину свого Бога. Положення дітей в таких родинах є дуже небезпечне, більшість цих дітей цілком пропадає для української ідеї, або в найліпшому разі стають безхребетними «малоросами». Ми мусимо конечно перевести на еміграції статистику дітей дошкільного і шкільного віку, зайнятися їх вихованням, озброїти їх новою духовною зброєю, загартувати їх характер і зробити відпорними на всякі заламання. До цього часу ми цим питанням майже не цікавилися, тому ми й не знаємо, як виховуються діти емігрантів і хто формує їх світогляд. Не забуваймо, що коли ми не займемося цією справою, то займеться нею хтось інший, непокликаний і небажаний, і викривить душу молодого доступу.

Отже во ім'я нашої ідеї рятуймо нашу молодь.

Полтавець.

З життя й політики.

— Результати осінньої засівної кампанії. — Зменшення засівної площі. Невільні признання голоду. — Виступ генерал-губернатора України.

Матеріалом для нашого огляду є совітська преса перед «жовтневими роковинами». Згідно з усталеною традицією в такий час преса уникає подавати факти, які могли б совітського громадянина вивести з того урочистого настрою, переповненого вірою в спасеність совітської диктатури, в якому він мусить бути згідно з вказівками ЦК ВКПБ. Через те ми можемо в нашому огляді оперувати лише обмеженим матеріалом і за браком фактів мусимо зайнятися в першу чергу аналізом цифр, які знаходимо в останніх числах совітських газет.

* * *

Совітська преса подає регулярні цифрові зведення про хід засівів озимини. Останнє зведення, яке ми маємо в своєму розпорядженні — це зведення на 25. X («Прав.» ч. 302 з 31. XI). Виглядає воно так:

Засіяно в тис. гектарів:

	колхози	в тому числі колх., обст., МТС	совхози	індив. госп.	всього	відс. до пла- ну
УСРСР	7.677	6.230	863	927	9.417	94,7
Київська обл. ...	1.041	765	87	221	1.349	101,1
Черніг. обл. ..	494	285	41	231	766	102,0
Вінницьк. обл..	766	661	60	254	1.080	100,0
Харьк. обл. ...	1.380	971	154	125	1.659	102,3
Дніпр. обл. ...	1.733	1.521	164	21	1.918	92,5
Одеська обл. ..	1.448	1.356	170	24	1.648	81,9
Донецька обл..	654	515	172	14	840	92,3
АМСР	161	156	9	37	207	94,3

Пригляньмося до цих цифр. На перший погляд, вони ніби справляють враження, що в країні соціалізму, що твориться, все мається гаразд. Сакраментальні цифри, що вказують на виконання плану, стверджують, що дуже недалеко до виконання плану на всі 100 відс. Правда, засіви опізналися і виконання закінчується тоді, коли за старих часів про засіви вже й забули. Але це запізнення за часів колективізації стало традицією і його вважають такою дрібницею, на яку можна не звертати уваги.

Проте обережність вимагає не обмежуватися лише першим враженням, а приступити до більш уважного аналізу наведених цифр. Поставимо собі завданням вяснити, які осягнення має совітьська влада в переведенні засівної кампанії за цей рік в порівнянні з попередніми роками. Знаходимо відповідні числа «Правди» за попередній рік і встановлюємо скільки на 25. X було засіяно в минулі роки. Перед нами одривається такий образ.

на 25. X. 33	засіяно	9.467 т. г.	94,7 відс. плану
на 25. X. 32	»	9.517 т. г.	89,8 відс. »
на 25. X. 31	»	9.995 т. г.	

Хоч принципи колхозної агрономії дозволяють сіяти до морозів, очевидно не буде великою помилкою, як що площу озимого засіву на 25. X прийємо за цілу площу озимого засіву. Тоді з наведених нами цифр ми зможемо зробити такі висновки: 1) площа озимих засівів на протязі останніх двох років правильно зменшується, при чому це зменшення з 31 по 33 рік складає кругло 500 тис. гект.; 2) совітьська влада це зменшення озимих засівів визнає неминучим і нормальним і план засіву цей рік встановлено менший, ніж він був минулого року.

Виходить таким чином, що прогрес хліборобства, до якого веде колхозний лад, знаходить своє виявлення в зменшенні посівних площ.

Треба мати на увазі, що дані засівних зведень є загалом збільшені. Постають ці відомості установи, заінтересовані і відповідальні за виконання плану; отже дають вони збільшені цифри. В результаті цього дані про засівну площу 1930 року комісаріату земельних справ, побудовані на засівних зведеннях, дають для УСРС засівну площу в 27.451 тис. гект., в той час, як дані комісаріату фінансів дають всього лише 24.801 тис. гект. Проте й ці збільшені дані вказують недвозначно, що засівна площа озимини падає.

Наведені нами цифри для окремих областей вказують, що процент виконання плану є тісно зв'язаний з кількістю в даному районі індивідуальних засівів. В цілому ті райони, де процент колективізованих за-

сівів більший, план засіву виконали гірше. Це дозволяє зв'язати зменшення засівної площі саме з перемогою колєктивізації. Колєктивний лад, який мав принести на українську землю всі гаразди, тим часом приніс лише зменшення засівної площі.

Переведемо з нашими цифрами порівняння ще иншого роду. На 25. X 1933 р. на 9.467 тис. гект. озимого засіву припадало індивідуальних засівів 927 тис. гект., або 9,8 відс. На 25. X. 1932 р. на 9.517 тис. гект. припадало індивідуальних засівів 1.592 тис. гект., або 16,9 відс. Під час весняного засіву на 15. VI. 1933 на 16.064 тис. гект. ярових засівів на індивідуальні засіви припадало 2.795 тис. гект., або 17,4 відс. Можемо отже констатувати на протязі останнього року, а спеціяльно з весни до осені, надзвичайно великий і швидкий поступ колєктивізації і ліквідації індивідуальних господарств. Факт цей не може не викликати здивування. Саме на цей період припадає директива совітського центра дальшу колєктивізацію припинити і зайнятися скріпленням існуючих колєктивів. В пресі якадних звісток за цей час про переведення кампаній за створення нових колєктивів не було. Проте процес ліквідації індивідуальних господарств пішов вперед дуже інтенсивно.

Лишається лише одно припущення. Ліквідація індивідуальних господарств зв'язана з тими причинами, про які совітська преса мовчить, з залишенням людині своїх господарств в наслідок голодової скрути, з її вимиранням. Голодова катастрофа змела з поверхні всі слабші індивідуальні господарства. Инакше пояснення для цього факту знайти важко.

* * *

Вернемося ще раз до питання про зменшення засівної площі. Вище ми констатували, що процес зменшення озимих засівів має місце і що він йде з 1930 року. Спробуємо тепер вияснити загальні розміри посівної площі в минулому с.-г. році. Засівна площа озимих засівів, коли брати її на 25. X., в 1932-33 році складала 9.517 тис. гект. Площа засівів ярини, коли брати її на 25. VI, складала 16.064 тис. гект. Таким чином загальна посівна площа мала б складати 24.581 тис. гект. Чи відповідає ця цифра дійсності? Хоч це не є цифра останнього зведення і хоч ми зовсім не беремо на увагу засіви озими після 25. X і ярини після 15. VI, проте за силою міркувань, які наведено нами вище, що цифру треба уважати збільшеною. Для перевірки її ми використовуємо дані про результати збору і молотби хлібів по УССР на 25. X, які наведено в ч. 302 «Правда» з I. XI. Вони говорять, що на 25. X по УССР було застировано хлібів з 15.038 тис. гект. — 97,8 відс. скошеного хліба, а змолочено хлібів з 12.458 тис. гект. — 81,0 відс. скошеного хліба. Мова йде про збір хліба саме з тої площі, яка по обрахункуві за засівними звідомленнями мала б складати 24.854 тис. гект. На разі нас інтересує лише засівна площа, а не фактичний збір хлібів; через те питання, коли саме переводилося кошення і стиртування хліба, яке має рішаче значіння для вияснення розмірів фактичного збору, ми оминаємо. Виходячи з даних про стиртування загальна площа скошеного хліба складала б 16.500 тис. гект., а з даних про молотіння 15.380 тис. гект. Очевидно ці дані можуть торкатися лише зернових хлібів. Проте, коли б прийняти, що засівна площа в 1932-33 р. складала 24.854 т.г., прийшлося б прийняти, що зернові хліби займають максимально лише 67 відс. загальної посівної площі. Це припущення навряд чи могло б відповідати дійсності. За планом 1931 року в колєкозах процент зернових культур мав складати 71, 1 відс., а фактично він був ще вищий. Виходячи з цього треба уважати, що цифра загальної засівної площі 24.854 тис. гект. є вища од дійсної. Для зернових хлібів ми маємо дві цифри посівної площі — в 16.500 тис. гект. і 15.380 т. г. Згідно з даними, які дає статистичний збірник «Україна» за 1928 р. засівна площа зернових і бобових в 1927 році складала 18.314 тис. гект. або 19.962 тис. гект. Була вона отже вища засівної площі зер-

нових хлібів в 1932-33 році. Знов маємо нове досягнення колхозного ладу.

Обрахунки, які наводимо ми, дуже приблизні і мусимо ми оперувати цілком невичерпуючими даними. Але вина в тому не наша — з того часу, як Сталін ліквідував совітську статистику, це єдине, що лишилося можливим.

* * *

Серед тих вірнопідданих заяв які попереджають згідно з совітською традицією «жовтневі свята», знаходимо цікавий матеріал, який зрозуміти, оперуючи лише совітськими даними, нема жадної можливості. В ч. 308 «Правди» з 7. XI надруковані дві вірнопідданчих телеграми до московського центру про закінчення хлібозаготівель по Харківщині за підписом Постишева і про закінчення хлібозаготівель по УССР за підписами Косюра, Постишева й Чубаря. В першій телеграмі є таке місце: що перемогу досягнуто завдяки величезній допомозі насінням, харчами, пашою (фуражем) (розбивка наша. В. С.), тракторами, комбайнами, автомашинами, яку дали ЦК ВКПБ і правительтво союзу колхозникам і одноосібникам. А в другій телеграмі говориться так: «В цій переюзі рішаючу роль відіграла та величезна допомога, яку дав ЦК ВКПБ і совнарком Союзу колхозам і одноосібникам України на весні 1933 року насінням, харчами і пашою (фуражем), а тако-ж величезна кількість тракторів, автомобілів, комбайнів і інших с.-г. машин». Совітський громадянин, як що є там такі, що вірять совітській пресі, абсолютно не зможе зрозуміти, для чого Україні була потрібна та величезна допомога харчами. Він пригадує «Правду» (ч. 334 з 1. XII 1932 р.), яка в минулому році у вступній статті писала так: «Адже-ж в цьому році ми мали задовольняючий урожай. Коли-ж до цього додати, що більшість колхозів в цьому році перевело збір урожаю завдяки вже набутому досвіду господарювання із значно меншими втратами, ніж минулого року, то для кожного буде зрозумілим, що гуртовий збір хліба в цьому році значно вищий, ніж минулого року. Совітська влада і партія стала на шлях значного скорочення державного плану хлібозаготівель, щоб забезпечити дальше організаційно-господарче зміцнення колхозів і збільшення прибутку колхозників».

Совітський громадянин пригадує собі всі численні заяви совітської преси, що всі поголоски про голод на Україні є тільки брехливі вигадки ворогів совітської влади. І раптом така авторитетна особа, як сам Постишев констатує, що колхозники і одноосібники на Україні в 1933 року потребували величезної харчової допомоги.

* * *

З огляду на жовтневі свята і закінчення хлібозаготівель генерал-губернатор України Постишев звернувся до населення Харківщини з «привітанням», в якому слід запам'ятати й одмити кілька місць: «По Харківській області, — каже Постишев, — більше 90 відс. колхозів мають великі запаси хліба. Значна частина колхозів одержує на дворі 200, 300, 400, 500 пудів хліба, опріч того значні суми грінми і цукром». Проте не зважаючи на весь цей, ніби, досягнутий рівень добробуту, Постишев вважає потрібним обіцяти рівночасно, що становище колхозників поліпшас як що не за рік, то через два-три роки напевно: «Цей рік є останнім роком труднощів. Через два три роки колхозного села не можна буде пізнати: воно велитенськи далеко скочить наперед». Щоб досягнути всього цього треба тільки слухати Сталіна: «Хай верещать вороги совітської України — буржуазні націоналісти, представники петлюрівщини різних напрямків і відтінків, приятелі Денікіних, Каледіних, Юденичів... Ми будемо будувати колхозний лад... Большевицьку пролетарську

ленінську національну політику на Україні ми здійснюємо і будемо ще з більшим успіхом здійснювати надалі».

З усіх цих обіцянок Постишева, ми певні, буде здійснюватися лише одна — буде й надалі провадитися «ленінська національна політика». І для нас не буде жадною несподіванкою, як що заходами Постишева і Затонського буде поновлена чинність таємного царського указу 1876 року про заборону української літератури. Адже-ж автори його ще задовго до Леніна потрапили чудово схопити основні інтенції і напрям «большевицької пролетарської ленінської національної політики».

Що-ж торкається всіх інших заяв і обіцянок Постишева, ми їх на разі лише запам'ятемо. Наступить час, коли його заяви можна буде перевірити, а виконання даних ним обіцянок справдити...

В. С.

3 міжнароднього життя.

— В Германії. — На Далєкому Сході Азії.

12-го поточного листопаду, як і було заповіджено, відбулися в Германії загальні депутатські вибори до імперського рейхстагу, а одночасно з ними й всенародній плебісцит. Ободва голосування випали так щасливо для Адольфа Гітлера, що, як здається, й він сам не сподівався на такий успіх. Наслідки такі.

В и б о р и. На вибори поставлений був, як того і чекали, тільки один урядовий список, 60.000, підпис яких був потрібний для того, щоб був виставлений ще якийсь, хоч би й не ворожий, а лише паралельний список, не знайшлося; не було навіть і спроби ті підписи розшукувати, того списку складати. Хто хотів голосувати проти Гітлера, подавав порожній листок. Участь на виборах була колосальна, так мовити, рекордна, бо-ж з усіх 45.180.000 записаних виборців голосувало 42.965.000. З них за урядовий список подали голоси 39.627.000, а порожніх листків було всього лише 3.348.000, тоб-то Гітлер дістав на свій список 92,2 відсотків з усіх поданих голосів.

П л е б і с ц и т. На всенароднє голосування було поставлено таке запитання:

«Чи ухвалюєш ти, кожний німець, і ти, всяка німецька жінка, політику твого уряду; чи готові ви визнати її виразом своєї думки і своєї волі, чи готові ви урочисто стати за нею?»

На це запитання виборці мали одповісти листами з написом: «Т а к», або — «Н і». У плебісциті прийняло участь ще більше людей, бо з отих 45.180.000 виборців з'явилося до урн 43.439.000 осіб; з них — «Т а к» сказали 40.588.000; «ні» — 2.100.000, і порожніх листків було 750.000. Тоб-то Адольф Гітлер дістав за свою політику безоговорочну апробату від 90 відсотків усіх записаних виборців та від 93,4 відсотків тих, що таки голосували.

Наведені цифри коментарів майже не потребують, бо говорять самі за себе. За часів Гітлера до урни йдуть усі, бо той незначний відсоток відсутніх легко пояснюється хворобами, подорожками то-що. Ідуть усі і майже всі голосують за уряд. Де ділися противники германського канцлера? Ще всім місяців тому, коли Гітлер дістав свій великий успіх, бо голосувало за нього 44 відсотки, їх ще було серед виборців по-за 20 мільйонів, більше, ніж гагенрейхерів; тепер їх зосталося менше трьох з половиною мільйонів. Німецька еміграція та соціалістична преса Європи пояснюють цей афкт терором, що його розвинули гагенрейхери в Германії. Пояснення це, коли б воно було правдивим, було б дуже нечесним для німців. Бо-ж ми, що пережили терор, знаємо, що жалним те-

вором, на протязі всього лише восьми місяців, при умові, що населення мас хоч трохи політичної свідомості й громадської мужності, не можна досягнути тих успіхів, які випали на долю Гітлерові 12 листопаду. Та й сама процедура виборна все-ж таки була таємна і цей факт використали згадані вище три мільйони виборців. Хто вони? В середньо-європейській пресі здогадуються, що це були католики, бо найбільше їх було в рейнських провінціях Германії, як про це говорить статистика виборів по місцевостях.

Таким чином вибори до рейхстагу й всенародній плебісцит перейшли так, як того хотів німецький «вождь», навіть ліпше, ніж він того хотів, бо в германській пресі промайнула була вказівка, що гітлерівці розраховували не на 90, а всього лише на 75 відсотків виборців. Для чого-ж вся ця маніфестація знадобилася Адольфу Гітлерові?

Як відомо, і вибори, і плебісцит були визначені зараз же після того, як Німеччина покинула Лігу Націй та світову розбройну конференцію. Відомо тако-ж, що якоїсь внутрішньої причини для тих актів не було. Од попереднього рейхстагу германський канцлер дістав на чотири роки необмежені диктаторські уповноваження, хоч у тому рейхстазі ще засідали католики і навіть соціал-демократи. Ці уповноваження Адольф Гітлер використав так, як хотів, на протязі якогось пів-року перетворивши недавню федеративну демократичну і парламентарну Германську республіку в централізовану монархію чистого самодержавного типу, якій лише бракує коронованого монарху, бо ж Гітлер -- не коронований. Ця грандіозна реформа перейшла в Германії без якої будь боротьби чи навіть протесту, бо за гагенкрейцерами там зараз стоїть не тільки ціла сила державного апарату та їх по-військовому організованої партії, але й найважлива громадська опінія. Так само не було внутрішньої потреби чи навіть переведення плебісциту, який торкався закордонної політики Гітлера. Бо знову-ж таки ця політика в попередньому рейхстазі була ухвалена всіма його членами, од соціал-демократів включно, які утримались тоді, що правда, з огворками од голосовання по питаннях внутрішньої політики, але вважали своїм політичним обов'язком без огорок пристати до єдиного національного германського фронту в політиці закордонній, хто б не стояв на її чолі.

Потреби, таким чином, пеначеб-то не було, а в тому оті акти сталися. Яка тому була причина? На це запитання європейська преса відповідає приблизно в такий спосіб. Покинувши розбройну конференцію та порвавши з Лігою Націй, Адольф Гітлер, мовляв, схаменувся, що зробив міжнародній бешкет, і відповідальність за нього хоче перекласти на плечі німецького народу. Пояснення це, як здається, треба визнати поверховим і надто простолінійним. По-перше, Гітлер не з тих людей, що бояться якої будь відповідальности; по-друге, германська делегація вже покидала була ту саму розбройну конференцію і від того з урядом германським нічого не сталося. Що-ж до Ліги Націй, то ця інституція зовсім не така вже популярна в Германії, бо-ж її статут органічно зв'язаний з Версальським договором, а відомо, що все те, на чому стоїть марка цього договору, для всіх без винятку німців -- більше менше одіюєте.

Мабуть така причина була иша. Яка? На час, коли писано ці рядки, гоки що її не знати. Можна лише про де-що здогадуватися, маючи на увазі певні прецеденти гітлерівської політики, вірніше сказати, методів тої політики. Вказівкою тут може послужити хоч би її поведінка германського канцлера в минулому рейхстазі. Гітлер дістав од того парламенту уповноваження й апробату, але дістав їх, так мовити, не назад, а наперед, не на те, що ним уже зроблено, а на те, що він має намір зробити та про що ніхто ще добре й не знав, що це власне буде. Правдоподібно дуже, що й тепер справа йде про явище цілком аналогічне. Як тоді, від рейхстагу, що був не зовсім таки свій, гагенкрейцерівський, Гітлер все таки взяв собі апробату на всі свої майбутні вчинки, навіть їх не перечесливши скільки будь точно, так і на цей раз од нового, на сто відсотків свого парламенту, він може дістати й дістане необмежені уповноваження

і абсолютну апробату на те, що він має намір чинити в майбутньому. Того разу йшло головним чином про справи внутрішнього ладу; тепер — навпаки ходитиме майже виключно про справи закордонної політики, а прелюдією до того мав би неначе служити всенародній плебісцит.

Після всього того в Європі чекають того чи іншого «жеста» з боку Гітлера. Європейська преса думає, що цей жест буде спрямовано на те, про що не договорилися майже виключно про справи закордонної політики, тобто про рівні права на озброєння, про саме озброєння то-що. Дипломатичні канцелярії великих держав так само неначеб-то приєднуються до тої думки, принаймні міністри закордонних справ в Римі, Лондоні й Парижі вже встигли висловитися у такий спосіб в своїх парламентах. Але чи буде воно так? Динаміка гітлерівського руху неподібна до рутинного бігу справ європейської дипломатії, бо вона — революційна. А всяка революційна чинність зв'язана не стільки з практичними потребами дня, скільки з своєю ідеологією. Ідеологія Гітлера на сьогодні ще цвіте повним цвітом. На це вказують хоч би оті реформи внутрішнього германського ладу, які він перевів таким прискореним темпом. Що йому подиктує та ідеологія в міжнародній політиці його?

Ключа для відповіді на це мабуть таки треба шукати все таки в його книзі *Mein Kampf*, про яку свого часу говорилось на цьому місці, та яка так виразно пояснює всю його внутрішню політику. В історичному ритуалі угорського коронування був такий момент. Король верхи виїжджав на високу могилу і мечем давав знак на всі чотири сторони світу, що він до загину буде боронити своє королівство. Адольф Гітлер так само у своїй книзі дав знак, що він боронитиме германські інтереси на півночі, на півдні, на заході, на сході, а ще до того — і за океанами. Ухилитися від свого обов'язку він уже не може, бо-ж він, так само як і ціла динаміка його руху, в полоні своєї ідеології. Інша річ — практичні можливості досягнення тих ідеологічних змагань. У внутрішній політиці своїй гаєнкрейцери не мали перед собою скільки-будь поважних противників; в міжнародній — перед ними стоять великі і менші держави, що так само готові боронити свої інтереси на всі сторони світу. Цікаво буде тому знати, з якої сторони все те зачнетися. Південь, захід та північ неначеб-то на сім замків на сьогодні замкнено перед Гітлером; заокеанські простори більше менше тако-ж. Залишається тільки напрям найменшого спротиву — Схід, оті самі такі миролюбні зараз совіти. По-дорозі що-правда, є ще ближча на сході держава, з якою німці охоче б звели розрахунки свої; це — Польща, але, як на те вгазує остання миролюбна заява германського канцлера, повторена в тих днях ним офіційно польському послуві, Германія, — на сьогодні, принаймні, — не має жадного наміру сваритися з своїм польським сусідом. Зостаються, таким чином, все ті-ж самі «східні простори», той самий «мандат на Росію», про який ще так недавно багато говорили в європейській пресі та про який, мабуть, таки не менше, хоч і тихенько, балакають і в дипломатичних канцеляріях Європи, а може й Америки.

Гаєнкрейцерівська революційна динаміка безсумнівно штовхас Германію в цьому напрямі. Однак, не слід з цього робити висновок, що все оте станеться так таки зараз і негайно. Як про те вже доводилося говорити на цьому місці, це — річ складна, оплетена різноманітними міжнародними комбінаціями, засіяна протирічними могутніми інтересами. Коли не станеться чогось екстраординарного, якогось вибуху чи збройного заколоту, з тим треба буде почекати. Бо-ж для різного роду порозуміння для закулісових пересправ, одно слово, для тої тасмної дипломатії, яка, ніби, в Європі пішла в ненам'ять, потрібний час, шгоді навіть дуже довгий. А в тому поживемо, побачимо.

* * *

На Далекому Сході Азії становить стас все неспокійніше та все го-

стріше. Для характеристики наведемо дві-три цитати з японських виявів, що дійшли до європейської преси.

Газета Osaka Asachi пише:

«Доба означена р. р. 1935-36, буде особливо небезпечною для Японії в її взаємовідносинах з іншими великими державами. Китай, ССРСР та Сполучені Штати з найбільшими зусиллями готуються до того, щоб нанести в цей час японцям рішучий удар».

В японському офіціозі, що видається в Харбині російською мовою, японський політик Такава говорить:

«Японія надто спізняється з думкою, що з ССРСР треба припинити дипломатичні зносини. Бо-ж тільки тоді, коли ССРСР покине свої позиції на Далєкому Сході й одійде за Урал, лише тоді буде ustalена державна безпека Японії, а населення Сибіру буде врятоване від нескельних мук. Коли-ж ССРСР за Урал не одійде, а натомість ще посилить свою чинність на Далєкому Сході, Японія примушена буде взятися рішучих заходів і з мечем в руках виступити на знищення червоного наступу».

І нарешті генерал Такава, референтт японської армії по манджурських та китайських справах, проголошує:

«Японія готується до знищення найнебезпечнішого ворога цілого людства, а саме совітів, які тепер накладають усіх сил, щоб мати можливість напасти на Японію. Наша армія зараз може її слабша за їхню, але вона вся перейнята горячим патріотизмом і готова одбити кожний наступ на неї... Коли-ж Америка, що було б протирічно з здоровим розумом, складе з большевиками союз — це буде кінцем мирного стану. Проти такого посилення совітів Японія, аби охоронити себе і своє становище на Далєкому Сході, буде примушена виступити збройно. Настав час покласти край комуністичній пропаганді та звільнитися від червоної небезпеки. Японія не має наміру викликати збройні конфлікти, але для того, щоб забезпечити себе од комунізму, вона примушена буде вигнати большевиків з Далєкого Сходу Азії».

Коментарів наведені цитати не потребують. Можна лише до них додати, що в день, коли писано ці рядки, з Вашингтону до Європи прийшло повідомлення, що Рузвельт погодився таки визнати большевиків.

Observer.

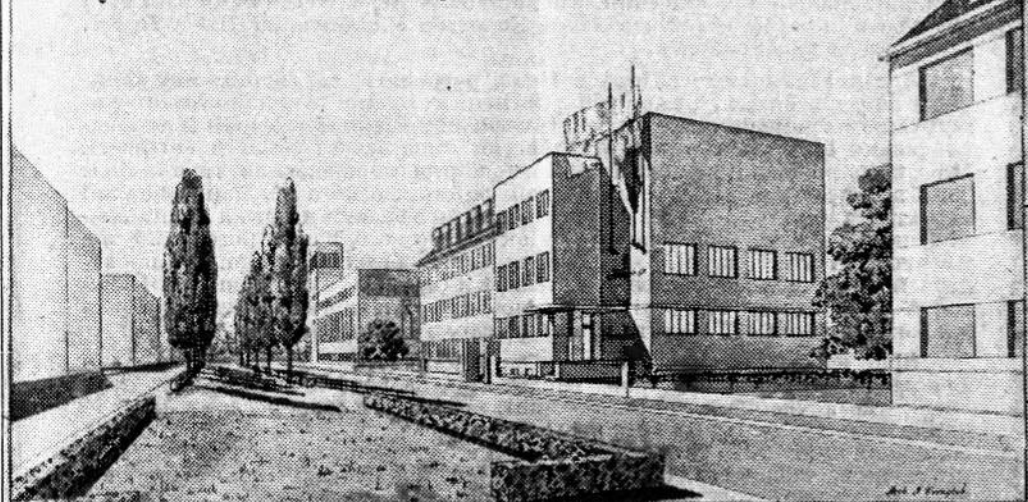
Збудуймо Український Дім у Празі!

До вас, як до українців, звертається з оцим закликом Музей Визвольної Боротьби України; звертається до всього українського громадянства: партійних і безпартійних, заможніх і незможніх, старших і молодших — до всіх, хто почуває себе українцем, для кого дорога українська справа, оці слова.

Переживасмо люте время. Наша доля знівичена під колесами історії. Нас калічать духовно й винищують фізично. Треба великого напруження сил і праці, щоб витримати жорстокий іспит і не впасти. В цей грізний час нашого національного лихоліття лише глибока віра в наше майбутнє

ПРОЄКТ БУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ В ПРАЗІ

Музей Визвольної боротьби України

ЖЕРТВУЙТЕ НА БУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ

й тверда праця над його вибудованням можуть урятувати наш нарід від культурного упослідження, а то й повного загину. Кожна одиниця повинна дбати про націю, для неї жити й працювати.

В міру сил і уміння таку працю провадить і Музей Визвольної Боротьби України в Празі. На чужині, в малосприятливих обставинах, без потрібних засобів, дбає він про врятування й збереження реліквій з нашої визвольної боротьби. За минулих 8 років діяльності Музей ВБУ зібрав багаті колекції річей, що мають загально-національне значіння. Серед них особливо численними є пам'ятки наших збройних змагань: бойові прапори української армії, зброя українських вояків, нагороди лицарям, військові відзнаки, уніформи, військові денники, мемуари, мапи, плани, безліч фотографій нашого війська й війни, військові альбоми, література, пам'ятки Українських Січових Стрільців, протоколи їх Босвої Управи, матеріали з життя та праці в українських таборах полонених і інтернованих, і багато-багато инш. У відділі політичному Музей зібрав показні пам'ятки нашої праці біля державного будівництва та свідочтва нашого державного життя: архиви українських дипломатичних місій закордоном, архиви багатьох політичних організацій, урядових і громадських, численні матеріали про життя й працю нашої еміграції, про підневільне життя нашого народу на українських землях (паціфікації, утиски, переслідування, голод, політичне й культурне будівництво, боротьбу з гнобителями й т. д.). Дуже багатими є тако-ж і інші відділи Музею, як мистецький, загальний та окремі збірки. Не можна й приблизно перелічити тут усіх тих багатств, які зосередив за цей час у своїх збірках Музей Визвольної Боротьби. Тяжко сьогодні оцінити й те величезне значіння, що його мають і матимуть ці матеріали для нашої відродження.

Збірки Музею розрослися вже до таких розмірів, що дальше збільшення їх і належне впорядкування уже тепер дуже утруднене тісною по-

мешкання. Музей міститься в трьох найнижчих кімнатах, використаних від підлоги аж до самої стелі. Багато музейних матеріалів лишається нерозпакованими в двох складах, тако-ж повних. Музей не може обійтися далі без власної домівки. Тільки в своєму, для його потреб пристосованому помешканні могтиме він далі належно розвиватися й повнити своє національне призначення. Це поставило перед усіма нами завдання збудувати для Музею Визвольної Боротьби Український Дім у Празі. Гроші на це треба зібрати.

Акція Українського Дому в Празі розпочата, як справа всеукраїнської потреби й ваги, і має бути здійснена спільним зусиллям всього українського громадянства. Музей Визвольної Боротьби України творився силами всіх українців з усіх частин української землі й еміграції. Для його розвитку працювали, його збірки поповнювали тако-ж усі. Так само всеукраїнським є він і своїм змістом: в його колекціях зібрані пам'ятки української праці й боротьби за визволення на цілій нашій землі й на еміграції. Про власну домівку для нього й про його майбутнє мусимо дбати тако-ж усі. Т-во розпочало вже збіркову кампанію й провадить її серед наших установ, організацій і серед окремих одиниць. Початок її заповідає повний успіх. Українське громадянство завжди виявляло глибоке розуміння й жертвеність для справ національного значіння.

Щоб надати акції всеукраїнського характеру, Музей Визвольної Боротьби організовує збіркову справу так, щоб усі наші патріоти, як в краю, так в Америці й на вигнанщині, могли дати свою цеглину для Українського Дому в Празі. Для цього Музей дбає про організацію на місцях збіркових комітетів, розсилає підписні листи, призначає своїх відпоручників та уповноважених і т. д. В налагодженні цієї справи, щоб вона справді буде всеукраїнською, Музей Визвольної Боротьби просить допомоги всіх -- допомоги моральної, організаційної й матеріальної.

У к р а ї н ц і !

Жертвуйте всі на будівлю Українського Дому в Празі!

Жертвуйте, хто скільки може!

Вписуйтеся самі в вписуйте ваші товариства в фундатори Українського Дому й добродії Музею Визвольної Боротьби України!

Робіть між собою збірки пожертв на Український Дім!

Використовуйте для цього кожду нагоду!

Засновуйте на місцях комітети для збирання пожертв на Український Дім! Хай не буде ні одного українця, щоб не зложив своєї цеглини на будівлю Українського Дому в Празі!

Хай не буде ні одної української установи чи організації, щоб не вписался у фундатори Українського Дому чи в добродії Музею Визвольної Боротьби! Імена всіх, і тих найменших, жертводавців Музей збереже Україні в своїх пам'ятних книгах. Хто дасть відразу або частинами пожертву вартістю 10 амер. доларів, буде записаний в окремій Пам'ятній Книзі Фундаторів Українського Дому; а хто дасть 25 доларів—буде записаний в Золотій Пам'ятній Книзі Добродіїв Музею Визвольної Боротьби України. Фундатори й добродії в підтвердження своїх пожертв дістануть на руки від Музею Визвольної Боротьби України почесну пам'ятну посвідку в дячності.

Пожертви надсилати на адресу директора Музею проф. Д. Антоновича:

Prof. D. Antonovyc. Praha-Nusle, 245. Czechoslovakia.

Музей Визвольної Боротьби України.

Хроніка

З життя укр. еміграції.

З Чехословаччини.

-- Ректори українських високих шкіл у Чехословаччині до українських установ і організацій в справі Музею Визвольної Боротьби України. Музей Визвольної Боротьби України фактично став уже центральною музейною й архивною установою українською закордоном. Таке значіння признав йому в своїх постановах і 2. Український Науковий З'їзд. Це накладає на Музей дуже важливі обов'язки, які він в стані виконувати лише при певних умовах.

Музей Визвольної Боротьби України зорганізувався й розвинувся до значіння загально - національної установи завдяки праці самих українців і завдяки матеріальній підтримці виключно українських чинників. Чужими засобами й підмогою Музей засадниче не користувався й ні перед ким чужим ніяких обов'язань не має. Свої багаті збірки й колекції він придбав виключно завдяки жертвеності українського громадянства й зберігає їх як національний скарб, як добро української нації.

Українські високі школи в Чехословаччині завжди дбайливо підтримували Музей від самого початку його існування. Скрутні обставини останнього часу позбавляють Музей колишньої допомоги української еміграції. Це утруднило становище Музею, який розрісся вже до таких розмірів, що для дальшого існування й розвитку потрібне власного музейного дому.

З огляду на велике наукове й національно-культурне значін-

ня Музею нижчені, писані ректори українських високих шкіл вважають своїм обов'язком звернутися до українських установ і організацій, як нуково-просвітніх, так і економічних і взагалі до всього громадянства з проханням своїми пожертвами підтримати дальшу працю й розвиток Музею, а також допомогти Музеєві Визвольної Боротьби України збудувати Український Дім у Празі.

Ректор Українського Університету в Празі проф. д-р І. Горбачевський, в. р. Ректор Української Господарської Академії в ЧСР проф. інж. Б. Іванницький, в. р. Ректор Українського Високого Педагогічного Інституту в Празі проф. д-р В. Сімович, в. р.

Пожертви надсилати на адресу директора Музею проф. д-р Антоновича:

Prof. D. Antonojus,
Praha-Nusle, 245. Czecho-
slovakia.

† Іван Кобизський, директор української гімназії в Ржевніцях, в ЧСР упокоївся 13. листопада с. р. на 42 році життя. Похорон Івана Кобизького відбувся 16. XI на Ольшанському кладовищі в Празі за чисельної участі персоналу, учениць і учеників гімназії та представників ржевніцької і празької української колонії. Похорон правив о. Погорецький; співали два хори, гімназійний і під орудою П. Щуровської-Росінсвичевої.

Прощальне слово сказав проф. гімназії Т. Пасішник. Розлучаючися в імені гімназії з помершим її директором, промовець зазначив його заслуги на тяжкій шляху праці над вихованням нових творців українського життя, яких він озброював знанням та вчив любити Україну. Небіжчик завше болів тяжким життям ук-

раїнського народу там, де над вишневими садками та широкими ланами стоїть нині Розп'яття Народу, там де плаче мати над вмерлим від голоду немовлятком, там де панують примари лиха. Але-ж і осінь України мине, — прийде весна українського народу й тоді згадають тих, що служили ідеї волі України, ідеї свободи людини.

В імені учениць гімназії прощала свого директора Морозівна й обіцяла пам'ятати на того, хто вів до кращого життя.

Від учнів говорив Кичун.

Від громадян Ржевниць промовляв по чеськи член Шкільної Ради пан Сухи. Він вказав на симпатію, що її здобув покійник, який присвятив свою педагогічну працю дітям поповоленого народу. Пам'ять про добру людину навіть залишилась серед чехів у Ржевницях.

Доц. Б. Мисинський говорив від Т-ва «Рідна Школа».

«Укр. Тиждень».

У Польщі

— З життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. 15 листопада с. р. відбувся публічний виклад звичайного члена Інституту проф. Б. Ленкого на тему «Dr. Johann Wilhelm Moeller pro Ukrainu 1787». Це був реферат про книжку німецького подорожника, що побував на Україні в 1787 р. і подав дуже цікавий опис своєї подорожі. Виклад Б. Ленкого, з властивим докладчикові умінням промовляти до аудиторії, притягнув до сали Інституту досить значне число слухачів, які прийшли, не дивлячися на те, що в цей самий вечір була призначена пробна газова атака на Варшаву.

— Виклади проф. Ленкого. В Варшавському Інституті Дослідження Національних Справ 14 і 15 листопада с. р. відбулися виклади проф. Б. Ленкого про українську літературу.

— 23 листопада с. р. відбулися публічні збори Правничого Семінара. На порядку денному

був реферат Г. Лазаревського на тему: Підстави й завдання кримінальної політики в УСРР.

В Німеччині.

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 17 листопада с. р. відбувся виклад українською мовою п. доц. В. Леонтовича на тему «До історії церковного суспільництва на Україні».

В Литві

— Українське життя в Литві. 4. XI в Ковні в «Беларускай Хатки» відбувся спільний білорусько-український спектакль-баль на користь безробітних обох націй. В улаштованні цього балю взяли участь як раз українці, які не належать до націоналістів-розбудовців. Український програм складався з «Бувальщини», в якій взяли участь пані Пурицька, жінка бувшого міністра закордонних справ, п. Ів. Форостенко, п. Кривоніс, п. Креховецький та пані Пиварюнос.

— 31. X стопроцентові «розбудовці» улаштували свято 1-го листопаду. Характерно, що на нього були запрошені далеко не всі українці. На цьому святі був прочитаний реферат про Галичину та відбувся концерт, в якому серед виконавців не було ані одного українця. Литвини цим останнім фактом були дуже здивовані.

Некролог

— † Микола Обертинський. 20 травня с. р. о 7 год. рано на станції Стеблі, по дорозі з Уховецька до Ковля — до лікаря, — помер бл. пам. Микола Йосипович Обертинський.

Покійний, як виявилось, мав болячку в шлунку. Не звертав однако уваги на свою хворбу і занадбав її. Коли вже почав плювати кров'ю, приятелі вговорили його поїхати до лікаря, але було вже запізно. Злізши з воза на ст. Стеблі, покійний проїшов ще пару кроків і сконав, опершись о плече свого приятеля.

Тяжко примиритися з думкою, що відійшов від нас назавжди той, хто був дособленням енергії, запалу й праці. Про його працю могли б найкраще оповісти його власні спомини, як би після його смерті, разом з іншими документами, не спалила їх злочинна рука.

Покійний народився 15 жовтня 1887 року в селі Веприку, Васильківського повіту на Київщині. Бідна селянська його родина не дала йому змоги добути освіту. З двохкласової-ж учительської школи його було видалено за його патріотичне українське уособлення. Працюючи в конторі у одного нотаря, покійний береється одначе за самоосвіту.

В 1908 році стає до призову й попадає до штабу 2 прикордонної бригади в якості писаря, де його й застас світова війна. 18 жовтня 1915 року переноситься він на посаду писаря до начальника львівського етапного участку, а 5 січня 1916 р. відкомандировується до школи писарів 4 категорії. 1 травня 1916 р. призначається він до складу комісії для ревізування 3-го тилового етапу в Кременчузі. 12 травня призначається молодшим старшиною 31-ої окремої етапної сотні. 22 червня призначається завідуючим командою військово-полонених. 19 липня призначається завідуючим етаповою хлібопекарнею. З 13-го серпня 1916 р. до 12 червня 1917 р. тимчасово виконує обов'язки командира 31-ої окремої етапної сотні. 16 листопада 1917 р. призначається діловодом 50-го тилового етапу, де й починає свою діяльність уже на українській ниві.

Він приймає живу й діяльну участь в українізації 50-го етапу та 37 етапної сотні, і 10 січня 1918 його обирають на голову сотенної ради.

1 лютого 1918 р. його призначають скарбником 50 етапа, а 23 травня, по ліквідації етапа, звільняється він від служби.

10 жовтня 1918 р. покійний добровільно вступає на українську військову службу на посаду урядовця до штабу залізнично-технічних військ. 4 січня 1919 р.

переноситься він на становище діловода технічного відділу того-ж штабу. 24 січня захворів на тиф, а по видужанні і по зайнятті Києва більшовиками залишається без праці і ховається від переслідування. 19 серпня 1919 р. вступає на посаду діловода до винницького повітового відділу політичного департаменту Мін. Вн. Справ, а в кінці листопада 1919 р. залишається на большевицько-денікінських тилах для конспіративної праці.

З поверненням уряду УНР, 6 травня 1920 р. призначається покійний на посаду старшого діловода столичного відділу політичної інформації Мін. Вн. Справ, 31 липня переноситься він на посаду діловода постачання Окремої Київської дивізії, а 3 серпня бачимо його вже на становищі начальника інтендантської частини тої-ж дивізії, з якою покійний 21-го листопада 1920 року й попадає на інтеронування.

Перебуваючи в таборі інтернованих займається писанням спогадів, в яких детально списує епізоди з нашої визвольної боротьби.

В 1924 р. удається покійному вирватися з таборів і влаштуватися робітником на фабриці паровозів у Хшанові. Марні заробітки й напівголодне існування підкошувало його й так кволе здоров'я, але він і в цих несприятливих умовах з запалом віддається українській праці і організовує українську еміграцію не тільки в Хшанові, а і в околицях його і навіть у Кракові.

Бл. п. Обертинський на протязі восьми років був головою відділу У. Ц. К. в Хшанові, працював уперто, вкладаючи в працю всього себе.

Велику діяльність розвинув був покійний тако-ж розшукуючи рідні документи для процесу Шварцбарта та організував широку акцію по зборі грошей на цей процес для реабілітації світлого імени Головного Отамана Симона Петлюри. В Хшанові покійний став головою товариства ім. Петлюри, видає місячник «Емігрант» — орган відділу в Хшанові У. Ц. К.

Пів року перед смертю йому встигнулася доля - він виграв на лотереї 500 доларів. Виорендував тоді він на Волині в Уховецьку хутір і мріяв уже про дальшу працю серед рідного народу, та не судилося.

Урівноважений, ширий і відданий громадській праці — таким був бл. п. Обертинський чи в війську, чи в теперішніх емігрантських злиднях. Завше пра-

цював він скромно й терпеливо. Не скаржився, не нарікав, не вихвалявся. Завжди працьовитий і мовчазний.

Не всякому дано бути людиною на своєму місці. Бл. п. Обертинський мав цей дар у повному обсязі.

Спокій твоїй душі, дорогий приятелю!

Сотн. Василь З а д о я н н и й.

Зміст.

Париж, неділя, 26 листопада 1933 року — ст. 1. П о л т а в е ц ь .
Проблема виховання молоді — ст. 2. В. С. З життя й політики — ст. 3.
O b s e r v a t o r . З міжнародного життя — ст. 7. Збудуємо Український Дім у Празі — ст. 10. Х р о н і к а — ст. 13-16.

Ліга Відродження Козацтва

(організація донських козаків)

повідомляє, що в неділю 26 листопада с. р. о год. 2.30 в помешканні 27, Bd. La Tour Maubourg в Парижі відбудеться зібрання. Підпила якому п. М.Д. Ільїн зробить доклад на тему

Облога й оборона Азова козаками в 1637-1642 рр.

Після доповіді дискусія. Вхід вільний для всіх. Плата за вхід — 2 фр.; безробітні - - безкоштовно.

Тези доповіді: Загальне історичне становище середини XVII віку; причини конфлікту козаків з турками; як козаки задивлялися на свою місію; облога Азова козаками в 1637 р.; оборона Азова козаками в 1642 р.; оцінка подій з погляду політичного, етнічного в військового.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)

відкрита в середу — 6-9 г., суботу — 4-9 і в неділю — 1-5.

При Бібліотеці Музей С. Петлюри.

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому: За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — **Комітет.**

Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant: M-me Perdrizet.